Mladina

Država: Slovenija

Doseg: 56.000

Stran: 30

Površina: 1.787 cm^2

23.11.2018

Petek

Je Jordan Peterson pravi filozof za vas?

Zvezdnik liberalno-konservativne desnice je na predavanju v Ljubljani tudi Slovence pozval, naj pozabijo na tovarištvo in se zanesejo le nase

Piše: Marjan Horvat

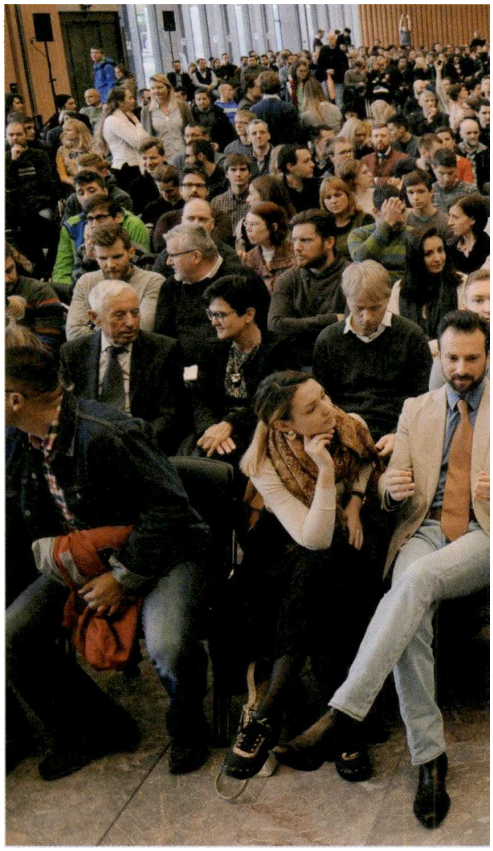

Minuli konec tedna je Slovenijo obiskal Jordan Peterson. Zanimanje za predavanje 56-letnega kanadskega kliničnega psihologa in profesorja psihologije, ki se je s svojimi nastopi in intervjuji, objavljenimi na spletnih omrežjih, v minulih letih prelevil iz manj znanega profesorja z Univerze Toronto v »najbolj vplivnega intelektualca Zahoda«, je bilo tolikšno, da je organizatorica dogodka, Založba Družina, njegovo predavanje iz Cankarjevega doma prestavila v dvorano Gospodarskega razstavišča. Tam je Petersonu prisluhnilo 1800 poslušalcev. Večina med njimi je bila moških srednjih let, nekaj tudi žensk. Med javnimi osebnostmi smo v prvih vrstah opazili denimo Žigo Turka, nekdanjega (super)ministra v vladi Janeza Janše in avtorja spremne besede v slovenskem prevodu Petersonove uspešnice *12 pravil za življenje*, novinarko RTV Vido Petrovčič, tudi sociologa Matevža Tomšiča. Med njimi pa je bilo tudi nekaj predstavnikov mlajše generacije; denimo nesojeni ljubljanski župan iz vrst SDS in nesojeni ustavni sodnik.

Prvič za »železno zaveso«

Jordan Peterson je z uvodnim poudarkom, da prvič predava v državi, ki je bila za *»železno zaveso«*, odmeril ton svojemu nastopu v Ljubljani. Še podkrepil ga je s spoznanjem, da je ob sprehodu po prestolnici dan prej opazil sledi tistega *»krutega preteklega obdobja«*, ki ga po njegovem izpričuje spomenik na Trgu republike s svojo *»brutalno estetiko«*. Od tu verjetno njegova odločitev, da v Ljubljani predstavi razvoj in ustroj svojega *Weltanschauunga* skozi temo, ki se ji je posvečal konec osemdesetih in v devetdesetih letih: totalitarizmi 20. stoletja. Svoja dognanja o njih je sicer zapisal v knjigi z naslovom *Zemljevidi smisla* (Maps of Meaning), ki je izšla leta 1999.

V nadaljevanju je pojasnil, da se je tej temi posvečal dolgo in poglobljeno, saj je hotel doumeti, kako so si ljudje, ki so živeli v teh režimih, lahko zatiskali oči pred zločinskim dogajanjem v njihovi državi ali pri njem celo sodelovali. Takšne zločine, kot so zločini proti človeštvu, namreč vsak v sebi občuti kot absolutno zlo. Po njegovem nobena politična opredelitev ali kulturne razlike ne morejo v ljudeh preglasiti takšnih prvinskih občutij. Le ideologije lahko misel in občutja človeka *»pregnetejo«* tako, da postane neobčutljiv in nedojemljiv za takšne zločine, saj prelagajo vso odgovornost zanje na kolektiv. Toda človek, ki se zaveda absolutnega zla, se zaveda tudi absolutnega dobrega. *»V pravih okoliščinah bo s svojim ravnanjem stremel k slednjemu,«* pravi.

Jordan Peterson poziva k vrnitvi v »stare čase«, v obdobje reda, ko so bile socialne, spolne in verske hierarhije samoumevne, v obdobje, ko je vsak že ob rojstvu vedel, kam sodi in kam ne.

Od tu Petersonova naklonjenost (zahodnim) družbam, ki postavljajo v središče posameznika, in obenem nasprotovanje vsem (vzhodnim) družbam, ki temeljijo na kolektivu.

Toda ob raziskovanju tematike, bilo je še hladnovojno obdobje, se s pojasnilom o prednostih zahodnega ustroja družbe ni povsem zadovoljil, saj je bila po njegovem takšna opredelitev še vedno le *»plod prepričanja«*. Z navezavo na Descartesov metodični dvom, ki ga je privedel do teze *»mislim, torej sem«*, se je vprašal, kaj je tista realnost, o kateri nihče ne more dvomiti. Po njegovem je to občutek bolečine, saj ga nihče, *»niti nihilisti«*, ne more zanikati. Druga raven, ki ga je ob premišljevanju o vzponu totalitarizmov vznemirjala, je spoznanje, da svet dojemamo v zgodbah. Ves zemljevid, s katerim osmišljamo svoja življenja, snujemo v obliki zgodb, zlasti zgodb o boju med dobrim in zlim, ki po njegovem vsebujejo tudi plasti religioznega. Vsa ta kozmična drama se odvija v posamezniku, če je pač ne »preglasi« kolektivistični sistem ali ideologije. Od tu njegov poziv poslušalcem: *»V vas je veliko več, kot si mislite. Če znate to, kar je v vas, pravilno predstaviti v svetu, lahko naredite prave spremembe. Pogoj za ta proces je soočenje z vašo temno platjo, z bolečino in zlonamernostjo.«*

Žiga Turk v enem izmed zapisov na spletu, prirejenem po njegovi spremni besedi slovenskega prevoda Petersonove knjige *12 pravil za življenje*, opomni, da Peterson *Zemljevide smisla* začne z besedami: *»Nekaj, česar ne vidimo, nas varuje pred nečem, česar ne razumemo«*. Tisto, česar ne razumemo, je kaos, tisto, česar ne vidimo, je kultura, pojasnjuje Turk njegovo misel. Bistvo *12 pravil za življenje* so življenjski napotki posameznikom, kako iz (postmodernega) kaosa, v katerega so vpeta njihova življenja, ustvariti red. Peterson ljudem svetuje, naj v tem procesu *»ustvarjanja reda«* prisluhnejo svojemu notranjemu čutu, tistemu, ki ga razkriva naš genetski spomin, večnim resnicam, ki jih izpričujejo sveta besedila, in življenjskim modrostim, ki naj

Objave so namenjene interni uporabi v skladu z odločbami ZASP in se brez soglasja imetnika pravic ne smejo prosto razmnoževati in distribuirati!

Predavanju Jordana Petersona je v dvorani Gospodarskega razstavišča prisluhnilo 1800 ljudi. Med njimi so bili večinoma pripadniki mlajše, v prvih vrstah pa tudi nekaj razumnikov srednje generacije. / Foto: Uroš Abram

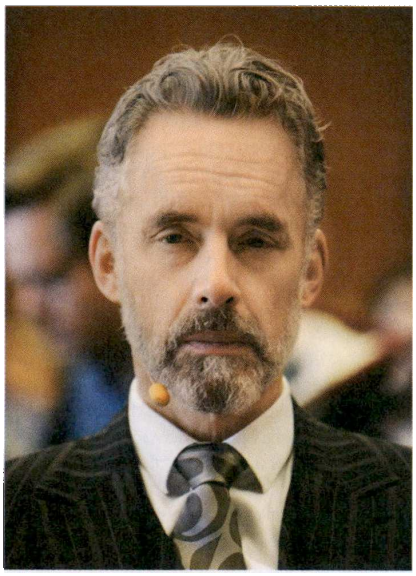

Jordan Peterson, vodilno ime globalne liberalno-konservativne tihe večine / Foto: Uroš Abram

bi nam bile vsem položene v zibelko. Peterson vabi bralca, da v sebi prikliče *»starodavno«*, ki ga v sebi že intuitivno čuti. Opremljen s temi v zgodovini preizkušenimi *»orodji«* in spoznanji naj bi se lažje soočil z relativizacijo vseh vrednot, s katero se zahodna družba soča že od konca 19. stoletja. Takrat je namreč Nietzsche razglasil »smrt boga«, nadomestka za nabor vrednot, ki ga ponujajo religije, pa ga postmoderne sekularne družbe ne zmorejo zagotoviti. A po Petersonu je iskanje takšnih trdnih temeljev odveč, kajti *»evolucijska psihologija je odkrila, da je vse tisto, kar je bilo zapisano v svetih knjigah kot božja beseda, na neki način zapisano tudi v naših genih in se prenaša iz roda v rod«*.

Turk ima seveda prav z zapisom, da je Peterson *»eden tistih iskrih mislecev, za katerimi se praši. In to kljub temu, da pravzaprav ne pove nič novega. Da govori stvari, ki jih že dolgo, dolgo vemo.«* Njegov poziv ljudem k povrnitvi v *»stare čase«*, v obdobje reda, ko so bile socialne, spolne in verske hierarhije samoumevne, v obdobje, ko je vsak že ob rojstvu vedel, kam sodi in kam ne, je ključna sestavina konservativne misli in religioznih doktrin, ne le krščanstva. Tudi legitimiranje (obstoječih) hierarhij z nekakšnimi naravnimi ali božjimi zakoni je sestavni del te paradigme, le da Peterson z navezavo na mite in starodavne religiozne zgodbe kot vire v človeku *»vrojene etike«* in vzorcev obnašanja »izumlja« samosvojo »teologijo«, s katero opravičuje vlogo *»junakov«*, ki si prizadevajo prevajati (sedanji postmoderni) kaos v red. *»A vse je že v vas,«* je poudaril tudi na predavanju v Ljubljani. Vrednot ni treba *»izumiti«*, le najti jih je treba v sebi, pravi.

(Ne)naravno stanje

Znanstvenik Jordan Peterson verjetno ve, da sedanji postmoderni ustroj sveta, zlasti njegova vrednotna relativizacija, ki ju v svojih nastopih ostro napada, ni le posledica »smrti boga« in nihilizma. Svoje izvore ima namreč v humanističnih in tudi v naravoslovnih znanostih, še posebej v teoriji relativnosti. Ta je pravzaprav »potrdila« fenomenološke teorije iz sredine prejšnjega stoletja o izmuzljivi naravi »resnice«, ki je vedno v očeh opazovalca. Vsi ti procesi so razrahljali temelje modernega sveta in jih spremenili v družbe z zelo krhkimi prepričanji in vrednotami. Tudi zato so se mnogi ljudje zatekli pod plašče, ki jih ponujajo kolektivne, narodne in druge identitete.

V tem bi Petersonu pritrdili tudi intelektualci z »levega« političnega pola, denimo marksista Étienne Balibar in Terry Eagleton. Po Eagletonu je bil ta premik nekoliko koristen, saj je bila tradicionalna levica prej precej nerodna pri obravnavanju problemov z etničnimi ali spolnimi identitetami. Problematično po njegovem pa je, da je sčasoma politika identitet povsem potopila izvorno levo temo razrednega boja, čeprav *»tisto, kar vlada svetu, nista spol ali etničnost, temveč kapital«*, je dejal v intervjuju za Mladino. Po Petersonu pa krivda za ta premik ni v spremenjenem filozofskem

Zanimivo je, da se Peterson v razmisleku o idealnem družbenem ustroju ne sklicuje na novoveške filozofe, tudi ne na Hobbsovo »vojno vseh proti vsem«, temveč na jastoge.

Objave so namenjene interni uporabi v skladu z odločbami ZASP in se brez soglasja imetnika pravic ne smejo prosto razmnoževati in distribuirati!

Jordan Peterson pred spomenikom na Trgu republike, ki po njegovem s svojo »brutalno estetiko« izpričuje sledi »krutega preteklega obdobja«. / Vir: Instagram Žiga Turk

ustroju zahodnih družb, temveč ga pripisuje nekakšni zaroti *»postmodernih neomarksistov«*, ki naj bi izvorno idejo razrednega boja nadomestili z bojem za spolne, etnične in druge skupnosti in v teh procesih *»izumljali«* skupnosti, ki so po njegovem *»nenaravne«*.

Marksist (in kristjan) Terry Eagleton z izpostavljanjem vzporednice med marksizmom in krščanstvom v njuni skrbi za razlaščene premišljuje, kako naprej v zagotavljanju trdnih vrednot tudi v postmodernem svetu, Peterson pa se zavzema za povrnitev zahodnih družb v nekakšno »naravno stanje«. Zdi se, da v »naravno stanje« iz obdobja pred razsvetljenstvom. Peterson nasprotuje temu razsvetljenskemu konceptu človeka kot *»nepopisanega lista papirja«*, saj je po njegovem takšen lahek plen ideologij. Od tu njegovo prizadevanje, da bi posameznika *»osamosvojil«* in opolnomočil z izpostavljanjem »kozmičnih« sestavin, menda vtisnjenih v človeka. Zanimivo pa je, da se Peterson v razmisleku o idealnem družbenem ustroju ne sklicuje na novoveške filozofe, tudi ne na Hobbsovo »vojno vseh proti vsem«, temveč na jastoge. S predstavitvijo njihove notranje organiziranosti upravičuje človeške družbene hierarhije. Peterson sicer ni edini, ki tako ravna. Eagleton meni, da je ta *»novi val – lahko bi rekli naravoistične ali biologistične – konservativne misli v svojih zamislih o preoblikovanju družbe zelo staromoden in pomeni krepak korak v preteklost, čeprav je odsev potrebe ljudi po trdnejših temeljih ... Ne nasprotujem a priori njihovim tezam, čeprav se mi zdi govorjenje o tem, da so hierarhije nekako naravne, smešno.«* Opozarja, da je tudi kulturna, zlasti postmoderna levica v resnici pozabila, da smo primarno bitja iz mesa in krvi. *»Tudi zato v svojih knjigah opozarjam, da je treba avtentično politiko zasnovati na omejitvah in krhkosti človeškega bitja. Torej povsem drugače od agresivne neoliberalne ideologije, značilne za trumpizem, ki si je za omejitev določila nebo. Ideja, da se lahko kot posamezniki in kot družbe razvijamo v nedogled, je namreč zelo nevarna,«* je dejal.

Petersonovo nasprotovanje spremembi člena C-16 kanadskega kazenskega zakonika, s katerim so kanadske oblasti za sovražni govor proti transspolnim ali spolno neopredeljenim osebam določile enake kazni kot za sovražni govor proti pripadnikom drugih ras, religij ali spolnih opredelitev, je pravzaprav razkrilo trk dveh svetovnonazorskih sistemov, humanističnega in biologističnega. Na eni strani Petersonovega, ki je leta 2016 s kritiko politične korektnosti vztrajal, da novih zaimkov, s katerimi naj bi naslavljali transspolne osebe, ne bo uporabljal, saj obstajata le dva biološka spola, in vseh tistih instanc, ki menijo, da so vse osebe upravičene izbrati besede, s katerimi naj bi jih naslavljali. To je, trdijo, njihova pravica, saj velja načelo, da se posameznikova svoboda konča tam, kjer se začne svoboda drugega. Skladno z njim velja še, da nihče nima pravice posegati v človekove pravice drugega, torej tudi tisti ne, ki zavračajo teorijo spolov. Če se pripadniki te skupine čutijo ogroženi, jim je večina dolžna zagotoviti varnost in pripoznanje.

Peterson meni, da je večina novodobnih spolnih ali drugih skupin le družbeni konstrukt, izmislek, povsem v nasprotju z »naravnim stanjem«. Mnoge prepriča. Vendar njegov odziv ni poziv k premisleku o teh vprašanjih, temveč zavzemanje za obnovitev »reda«, tistega pred pojavom »škodljivih« postmodernih ideologij. Ponuja nevaren recept: *»Rešitev za kaos, za nepredvidljivost, je na eni strani vzpostavitev tradicionalnega reda, kjer imata moški in ženska jasno določene vloge, kjer vsak opravlja svojo vlogo in ima svojo odgovornost, na drugi strani pa neoliberalistično načelo zanesi se nase,«* je v pogovoru za Mladino dejala psihologinja Metka Mencin.

Strogi, a dobrohotni »oče«

Tudi v Ljubljani je bilo iz njegovih odgovorov na gostiteljeva vprašanja – (i)zbrana so bila prek spletne aplikacije med udeleženci predavanja – povsem jasno, da je ključni cilj Petersonovega prizadevanja iz (postmodernega) kaosa znova zasnovati red. To počne z izpostavljanjem družbenih vlog, ki po njegovem pritičejo biološkima spoloma. Tudi zato je na vprašanja, ki mu jih je zastavil direktor Založbe Družina Tone Rode, o tem, kako se *»pogovarjati z radikalnimi levičarji«* in tistimi, ki se jim *»še vedno toži po komunističnem sistemu«*, odgovoril na kratko, po sili razmer, da bi nato predstavil svoje videnje *»vloge moških v 21. stoletju«*. Zanj je namreč misel o *»patriarhalni tiraniji«* grozljiva: *»Vse to, kar odlikuje moške, sposobnost, pogum, sprejemanje odgovornosti in zmožnost biti velikodušen, predstavlja le kot njihovo voljo po moči. Takšne opredelitve dajejo moškim izgovor, da so neškodljivi. To ni nič! Ste nevarna bitja, kar bi morali v sebi negovati, da bi sledili nemogočim ciljem. Potem se ne bomo več spraševali o vlogi moških v 21. stoletju«*.

V tej vlogi strogega, a dobrohotnega »očeta« Peterson blesti. Udeležence predavanja je pozval, naj nehajo za vse probleme kriviti vesolje ali družbo, si izberejo življenske cilje, se pogumno odpravijo na *»odprto morje«*, da bi na tej *»pustolovščini«* svojega življenja našli sebe in svoje mesto v svetu. Z udarnimi besedami, kot so *»v vas je več, kot si mislite«* in *»nič ne boste dosegli, če tega ne boste zahtevali«*, premišljeno podkrepljenimi z mitološkimi zgodbami o junakih, Peterson prepriča. Prepriča še s poudarkom, da *»sreča in zadovoljstvo ne moreta biti tisti vrednoti, ki človeka prisilita, da zjutraj vstane iz postelje. Takšne ideje so patetične! Trpljenje in bolečina sta neizogibna sestavina življenja. Če ju ne ponotranjite, se boste zlomili ob vsaki življenjski prelomnici. Na čem boste takrat utemeljevali svoja življenja?«* Po njegovem šele trpljenje izoblikuje človeka. Navaja Nietzschejevo misel o tem, da če boš dolgo gledal brezno, te bo brezno začelo gledati nazaj. *»Morda boš na dnu brezna zagledal duhove svojih prednikov, ki te bodo spet vrnili v življenje. Toda po okrevanju, če boš okreval, se boš vrnil*

Za Petersona je misel o patriarhalni tiraniji grozljiva, saj vse, kar odlikuje moške, sposobnost, pogum, sprejemanje odgovornosti in velikodušnost, predstavlja le kot voljo po moči.

Objave so namenjene interni uporabi v skladu z odločbami ZASP in se brez soglasja imetnika pravic ne smejo prosto razmnoževati in distribuirati!

Fotografija Jordana Petersona pred polovično osvetljenim slovenskim parlamentom. Avtor fotografije, Žiga Turk, je fotografijo opremil s podpisom o »hoji med svetlobo in temo, redom in kaosom«. / Vir: Instagram Žiga Turk

močnejši, prerojen z novimi spoznanji.«

Po njegovem mora vsak človek naravnati svojo misel na cilj, ki ga hoče doseči. Če tega ne stori, če si ne zastavi ciljev vsaj za nekaj let vnaprej, se bo le vrtel v istem krogu in se predajal škodljivim razvadam. *»Ljudje namreč ne dobijo tistega, kar hočejo, ker ne merijo tja. A ta svet je čuden. Zdi se, da te ustroj tvoje osebnosti in želje, če se jim prepustiš, potiskajo proti izbranemu cilju. Toda moraš izbrati cilj. Morda se bo izkazal za napačnega, morda ga boš zamenjal, a tudi v tem primeru se boš vsaj pomikal naprej. Tako ravnajte. Zdi se mi, da tako in tako nimate kaj boljšega početi. Če bi vsi storili, kar lahko, da bi rešili vsaj svoje težave, bi bil svet boljši.«*

Ni naključje, da kanadski profesor psihologije Paul Thagard opozarja, da je zaradi vabljivega sloga Petersonove nastope zelo težko celovito ovrednotiti, saj posega na zelo različna področja človekovega udejstvovanja. *»Je tako, kot če bi skušali marmelado pribiti na oblak,«* pravi Thagard. Zato ne preseneča, da imajo celo najbolj goreči privrženci dela in lika Jordana Petersona povsem različne poglede na to, o čemer govori. To je vidno tudi iz prispevka novinarja Adama Svanella v švedskem dnevniku *Svenska Dagbladet*, ki se je pred Petersonovim nastopom v tej državi pogovarjal z nekaterimi izmed njegovih privržencev. Tudi denimo z Johanom Karlströmom, 41-letnim samskim in brezposelnim moškim s švedskega podeželja. Zanj je Peterson glasnik novega obdobja, ki ponuja številne možnosti za spremembe. *»Politična korektnost nas je vse utesnjevala, nismo si upali povedati, kaj si zares mislimo o feminizmu ali o priseljevanju v našo državo ... Zaradi Petersona sem zelo optimističen, kar malo opijanjen ob misli, kaj vse lahko dosežemo, ko bomo pometli s starim, napačnim ustrojem družbe,«* je dejal Karlström.

Povsem drugačne poglede na Petersona ima dr. Anna-Karin Wyndhamn, 42-letna raziskovalka s Pedagoškega inštituta Univerze Gothenburg, proučevalka tematik, povezanih z enakopravnostjo in enakostjo. Novinarju švedskega časopisa je dejala, da je ob poslušanju Petersonovih predavanj *»razširila svojo misel, začela premišljevati o stvareh na nov način, kar pa ne pomeni, da sprejemam vse, kar pravi«*. Zlasti so jo pritegnile njegove kritične misli o današnjem ustroju evropskih univerz. *»Začela sem se spraševati, kaj za vse tiste, ki delamo na univerzah, pomeni, če neka perspektiva prevladuje na določenih področjih raziskovanja, čeprav je jasno, da jo usmerja ideologija in ne znanost. Bodo univerzitetni raziskovalci še sposobni napisati napredne, neodvisne in kritične tekste, ali pa postajamo le lutke v rokah politične dogme, ki nam veleva, kaj je prav in kaj narobe?«* Strinja se tudi s Petersonovo tezo, da sodobna družba vse bolj razvršča ljudi v ozko zamejene skupine, raziskovalcem pa vsiljuje misel o tem, kdo je komu nadrejen ali podrejen. *»Zdaj pa pojdite v svet in poglejte, do kod lahko ta razmerja kritizirate, nam pravijo. V takšni praksi vidim zapiranje pogleda in ne njegovo odpiranje,«* pravi dr. Anna-Karin Wyndhamn.

Povsem drugačen pogled na Petersona ima Aleksander Popov, 28-letni samozaposleni oblikovalec spletnih strani. Imel je lepo mladost. *»Bil sem kot kralj Midas. Česarkoli sem se dotaknil, se je spremenilo v zlato,«* je pripovedoval novinarju. Sledile so hude življenjske preizkušnje, bolezen in smrt očeta, obenem se je znašel v težkih gmotnih razmerah. *»Bog se me je očitno naveličal,«* je dejal. Potem je »odkril« Petersona. *»Mnogim, ki so se znašli v globokih vodah, tik pred utopitvijo, je pomagal. Meni z napotki za življenje. Z njim sem spoznal, da nas tragedija lahko čaka za vsakim vogalom, edino zagotovilo, da bi se človek izognil osebnemu izničenju, je v tem, da življenje naravnamo tako, kot da se je tragedija že zgodila. Dvignite najtežji kamen, ki ga najdete, in ga odnesite na boljše mesto. Znova in znova. Življenje v nenehnem 'survival mode',«* pravi Popov.

Voltairovski refleks

Zanimivo je, da »sredinski« mediji nekako vsiljujejo misel, da se z nastopom Jordana Petersona poglablja in utrjuje polarizacija intelektualnega prostora. Vendar je iz analiz »baze« Petersonovih privržencev vidno, da ti prihajajo z obeh političnih polov, tudi z »levega«, a največji delež, morda presenetljivo, je med njimi tistih moških srednjih let, ki se opredeljujejo politično sredinsko. Od tu lahko sklepamo, da večina v Petersonu ne vidi zagovornika nobene politične agende, temveč le dobrohotnega »očeta«, ki jih bodri in jim ponuja uporabne napotke za življenje.

Nekateri intelektualci, tudi v slovenskem prostoru, pravilno zaznavajo v Petersonovih posegih v javni prostor prizadevanja za preoblikovanje družbe, skladno s socialno-konservativnimi doktrinami. To je povsem legitimno početje, čeprav Peterson v svojih nastopih večkrat deluje kot »pridigar«, o besedah katerega se ne sme dvomiti, kot pa udeleženec razprave, ki bi – denimo skladno s Habermasovo zasnovo »idealne« javne razprave – dopustil možnost, da ob tehtanju argumentov revidira svoja stališča. Bolj nenavadno je, da si celo nekateri intelektualci, ki jih zaradi njihovega zavzemanja za družbo enakih uvrščamo na »levico« ali v »levo sredino«, zatiskajo oči pred za obstoj družbe uničujočimi Petersonovimi vizijami »pravične« družbe. Morda zato, ker se je marsikdo izmed njih zaradi Petersonovih tez o vsiljevanju politike identitet zdrznil ali pa so se ob njegovem pozivu h govorjenju »resnice« zamislili nad svojim delom, saj ga niso opravljali tako (samo) kritično in pošteno, kot bi ga družbeno odgovorni intelektualci morali. Večina njih, kot je razbrati iz medijev, pa sliši le njegovo nasprotovanje politični korektnosti. Voltairovsko so ga podprli v njegovem boju, a odmislili kontekste v ozadju Petersonovih trditev. V njih povsem umanjkajo misli in besede o ljubezni, sočutju, radosti, tovarištvu, solidarnosti, empatiji in altruizmu.

O teh vrednotah govori Paul Thagard v zapisu na spletni strani revije *Psychology today*, ko niza alternative Petersonovim manihejskim tezam o morali, individualizmu, realnosti in smislu življenja. Le čudi ga, kakšen človek lahko nauk mnogih religij, tudi svetovnega etosa, ki govori o *»ravnanju z drugimi tako, kot želite, da drugi ravnajo z vami«*, preobrne tako, da pridiga, da *»s seboj ravnajte kot z nekom, ki ste mu dolžni pomagati«*. Sicer pa, dodaja Thagard: *»Če vas navdušujejo krščanska mitologija, ozko razumljeni in strupeni individualizem, obskurna metafizika in eksistencialistični strah, je Jordan Peterson pravi filozof za vas. Če pa imate raje dokaze in razum, iščite drugod ...«* ×

Objave so namenjene interni uporabi v skladu z odločbami ZASP in se brez soglasja imetnika pravic ne smejo prosto razmnoževati in distribuirati!